

Akcija za brezposelne pada bolj in bolj na delavce

Delodajalci izkoriščajo položaj in odlagajo breme pomoči na uposlene delavce. Delavci, ki delajo, morajo sprejeti vsak dan na svoje delo: deliti morajo plače in delovni čas.

Chicago. — Pomočna akcija židovskih magnatov za brezposelne delavce, ki se ravna po geslu "Let poor George do it", to je da magnatje akcijo vodijo, uposleni delavci pa "prostovoljno" prispevajo denar, se širi od kompanije do kompanije in od mesta do mesta.

Včeraj zjutraj so poročali, da se delavci Inland Steel kompanije "spregledali na črto", ki olajša stiske brezposelnih. Družba ne more uposliti normalnega števila delavcev, ker to bi bilo nemožno. To se ne da narediti! Lahko pa se naredi, da se uposleni delavci zavestijo, da bodo uposleni delavci prispevali mesečno gotov odstotek svojih plač v sklad za brezposelne in kompanija bo prispevala enak delež. Prispevki se bodo razlikovali po velikosti plač od dveh do petih odstotkov.

Magnatska pomočna akcija, je našla še drugo skemco. Uposleni delavci naj delijo delovni čas z brezposelnimi. Tako so operatorji elevatorjev "prostovoljno" sklenili, da en dan v mesecu ostane doma 2250 delavcev z namenom, da bo 150 brezposelnih operatorjev delalo petnajet dni v mesecu!

Northwestern železniška družba bo znižala delovni teden na tri dni za svoje postajne delavce in rahnike in na ta način vzame nezaj v delo 3800 do 4000 delavcev, ki so še dva meseca brez dela.

Governerjeva pomočna komisija, kateri nasečuje premogovni magnat Getz, je sprejela program raznih priredb v prid brezposelnim. Aranzirane bodo rokoborbe in razne igre, kot football, basketball, hockey itd., dalje gledališke predstave, katerih čisti dobiček pojde v sklad za brezposelne.

Komisija je nadalje imenovala poseben odbor, ki ima nalogo konsolidirati vse dobrodelne organizacije v Chicagu. — Združene dobrodelnosti, Židovske dobrodelnosti, Katoliške dobrodelnosti, Zvečičavne armade in druge — za veliko prosjaško kampanjo.

Čikaška delavska federacija je zadnje nedeljo s posebno resolucijo pozvala čikaško ljudstvo, naj takoj kupuje božično blago, da pojde denar v obtoč in da bo potem več dela.

Medtem je židovski odbor javnih kol v mestu pripravil vse potrebno za registracijo brezposelnih prihodnjo soboto. Registracija se bo vršila v javnih šolah od devetih zjutraj do petih popoldne.

Tovarnar ne mara več štrajkov

Prekladal je odredbe proti delavcem, ko so zagrozili s stavko

Nazareth, Pa. — (FP) — Da se je predsednik Kraemer Hovarty Co. naveličal štrajkov, je razvidno iz stališča, ki so ga njegovi uradniki zavzeli napram delavcem v Pen Argyhu.

Družba, ki je izprla svoje delavce v Nazarethu, je poskušala s sistemom kazni proti delavcem, ki so zakrivil kakšne nerednosti pri delu. Vsem takim je odtrgala od mese in tako je prišlo, da nekateri delavci ne le, da niso prejeli mezde ob koncu tedna, temveč so kompaniji celo dolgovali par dolarjev.

Rezultat tega postopanja je bila grožnja s štrajkom. Ko je predsednik družbe Arthur Schmidt zvedel o tej stvari, je hitro odpotoval v Pen Argyh in prekladal zadevne odredbe, kakor so zahtevali delavci. Ob tej prili-

Razprava o vojni nevarnosti

Ekonomika situacija in fašizem ogrožata mir v evropskih državah

Washington, D. C. — (FP) — Dali naj mirovne sile v Združenih državah organizirajo kampanjo, da se izvajajo zaključki multilateralne pogodbe, ki predvideva posvetovanje med zastopniki raznih držav, kadar se pojavi nevarnost nove vojne, to je bil problem, o katerem je razpravljala ameriška sekcija Mednarodne ženske mirovne lige. O obstoječih vojnih nevarnostih se je razpravljalo odprto. Delegacija je bila prepričana, da le pravočasna akcija ameriške vlade, ki se kitižo s človeškimi glavami, katere odrežejo političnim krivcem.

Danes poročajo, da so vse žene divjakov v naselju Mahebo izvršile samomor z namenom, da bodo njihovi možje neovirano nadaljevali boj in da jih ne bo nič vnelo domov. Domačini so tudi pošlali svoje kočje pred odhodom v boj.

Urga konstrukcije federalnih poslopij

Ako bi vlada začela izvajati gradbeni program, bi s tem prišlo novo življenje v slavninsko industrijo

Washington, D. C. — (FP) — Medtem, ko Arthur Woods, ki ga je po dolgem odlaškanju predložil Hoover politikal, da vstopi v stike s raznimi organizacijami, pobija brezposelnost, je W. J. Spencer, tajnik stavbinskega departmanta v Ameriški delavski federaciji, prišel na dan s predlogom, naj vlada prične s izvajanjem gradbenega programa, ki ga ima v načrtu. Spencer je dejal, da bi Hoover lahko odredil, da se načrti za konstrukcijo federalnih poslopij oddajo v izvršitev kompetentnim stavbinskim firmam v raznih mestih.

Vlada ne more skleniti pogodb za konstrukcijo poslopij, dokler niso izdelani podrobni načrti. Vladni arhitekti, ki so še sedaj preobčleni s delom, ne bodo kos nalogi in ne bodo izvršili načrtov v prihodnjih par mesecih, kar bi bilo potrebno, da se prične s konstrukcijo v najkrajšem času. Hoover ni ničesar storil v problem letu, da bi pospešil konstrukcijo federalnih poslopij, na drugi strani pa je veliko število zasebnih firm v New Yorku, Chicagu, St. Louisu in v drugih mestih, ki so pripravljene izdelati načrte za gradnjo poslopij, carinskih in drugih federalnih poslopij, za katere je kongres že določil appropriate.

Predsednik Ameriške delavske federacije William Green ni hotel podati nobene izjave poročevalcu Federaliziranega tiska glede Hooverjevega programa pri reševanju problema brezposelnosti. Obljubil je le, da bo podal izjavo pozneje. Hoover je šele pred par dnevi pozval Ameriško delavsko federacijo na sodelovanje z Woodsovo organizacijo, ki ima nalogo, da dobi na svojo stran mestne občine in privatne kapitaliste, da prekrbe delo brezposelnim.

Francija pred vladno krizo?

Paris, 3. nov. — Jutri se otvori jesensko zasedanje francoskega parlamenta in v političnih krogih se širi govorica, da desničarske stranke pripravljajo napad na Tardieujevo vlado. Francoski nacionalisti so zelo ogroženi nad Briandovo zunanjo politiko, zlasti napram Nemčiji.

ki se je tudi izjavil, da je imel donjele še veliko število stavk in jih sedaj ne mara več.

ELEKTRARSKA DRUŽBA OSVOJILA MESTO

Sedaj vlada s težavno roko in vse se mora pokoriti njeni volji in ukazom

Erie, Pa. — (FP) — To nekdanje cvetoče mesto ob jezeru Erie, kateremu je Pennsylvanjska železnica odvzela ladijaki promet s drugimi mesti ob jezeru, je prišlo pod popolno kontrolo General Electric Co., ki ima v mestu veliko tovarno in je sedaj edina delodajalka, od katere so odvisni prebivalci. Pred nekaj leti je bilo tukaj več tovarov, ali ostra konkurenca je prisilila lastnike, da so izselili svoje podjetja v druge kraje.

General Electric je postala notorična vlad svoje brezposelnosti in taktike napram delavcem. Svojo "velikodušnost", s katero se rada baha v javnosti, je pokazala pred kratkim, ko je odpravila več sto delavcev, ki so bili uposleni pri njeni petnajsti let in bi v par letih bili upravičeni do starostne pokojnine iz sklada, v katerega so sami prispevali, toda upravljalca je je družba. Kompanija jim je milostno poklenila "odpravnino" v vsoti \$300 in jim svetovale, naj si poiščejo delo drugje, ker ona jih ne rabi več. Ta nasvet je očito norčevanje iz delavcev, ker družba dobro ve, da ne bodo ti ljudje, ki so pustili vse življanske sile v njeni tovarni, dobili dela drugod v tem času, ko je delavski trg prenapolnjen s mladeniči. Na mesta odlovljenih delavcev je prišla družba upoševati ženske, a prednost imajo poročene.

General Electric Co. ne mara nobenih stikov s organiziranim delavstvom. Superintendent G. E. Co. Nye je nedavno zagrozil, da bo resigniral kot član mestnega komiteja za brezposelne, ker sta bila v komiteju tudi dva uradnika stavbinske unije. Kompanija ima svoje reprezentante v odborih vseh privatnih in mestnih dobrodelnih organizacij, katere morajo deliti podporo družinam brezposelnih delavcev, kot oni zahtevajo. "Hotel" Zvečičavne armade je vsak večer prenapolnjen in mnogi morajo spati na tleh, ker ni dovolj postelj.

Na neki seji mestnega komiteja za brezposelne je zastopnik stavbinske unije kritiziral poročila v časopisju, ki so naznana, da v Erie ni pomanjkanja dela. Ta vest je povzročila, da so pritiskali delavci iz drugih mest v pričakovanju, da bodo uposleni. "Če bi bila vsa poročila v časopisju resnična," je dejal, "ni vaak človek, ki jih čita, lahko ustvari sodbu, da potrebujejo tukaj najmanj deset tisoč delavcev."

Kompanija pobija unije

Uposlila je neunijske delavce pri konstrukciji poslopija

Ogden, Utah. — (FP) — Globe Grain Milling Co. postopa nepošteno napram unijskim delavcem v zvezi z ankanju njenega predsednika, izjavlja Svet strokovnih in delavskih unij v Ogdenu. Družba je porabila priliko, ki jo je ustvarila brezposelnost in oddala je konstrukcijska dela pri povečanju svoje tovarne nekemu neunijskemu podjetniku, ki plačuje tesarjem 75 centov na uro in navadnim delavcem 35 centov. Radi neznanih razmer so bili tudi neunijski delavci priključeni pustiti delo in so zastavili, nakar je bil podjetnik prisiljen zvišati mezdo za pet odstotkov.

Kompanija je potem izjavila, da so bili tudi unijski delavci uposleni pri konstrukciji, preiskava, ki jo je uvedla krajevna unija, pa je pokazala, da sta samo dva unijska tesarja sprejela delo, ker so ju v to prisilile ključena iz unije.

"Resnica v tej zadevi," govori poročilo Sveta strokovnih unij, "je, da je Globe Grain Milling Co. mislila, da je unija vlad neugodnih delavskih razmer postala brezmočna in da ne bo bojevala. Ker je kompanija očito pokazala svojo sovražnost napram delavskemu gibanju, priporočamo organiziranim delavcem, naj bojkotirajo njene produkte."

Kubanske volitve

Havana, 3. nov. — V soboto so bile na Kubi kongresne volitve. Med se naj manjši delež glasov na zelo primitivni in počasni način. Vlada pravi, da je 60 odstotkov volilcev oddalo svoje glasove, opozicija pa pravi, da ni četrtina ni volila. Nepristranski opazovalci menijo, da je bilo oddanih 30 odstotkov vseh glasov.

Italijanski antifašisti v Parizu aretirani

Paris, 3. nov. — Policija je včeraj aretirala 109 italijanskih begunov, ki so aktivni v protifašistični propagandi; 54 aretirani so bili kasneje izpuščeni. Aretacije izvirajo iz neklih bombnih zarot proti italijanskim diplomatom v Franciji, vlad česar je francoska vlada sklenila zadržati organizacijo italijanskih protifašistov na francoskih tleh.

uposleni. "Če bi bila vsa poročila v časopisju resnična," je dejal, "ni vaak človek, ki jih čita, lahko ustvari sodbu, da potrebujejo tukaj najmanj deset tisoč delavcev."

Liga je organizirala odpomočno akcijo

Kuklukskarska organizacija na smrtni postelji

"Nevidno carstvo", ki je pred petimi leti štelo devet milijonov članov, ima danes še 35.000

Washington, D. C. — "The Washington Post" poroča, da je organizacija Ku Klux Klan, ki je bila še leta 1926 mogočen politični faktor v mnogih državah republik, danes v zadnjih izdihljajih. Organizacija je pred petimi leti štela devet milijonov pristašev, danes jih pa šteje komaj še 35.000 in blagajna je — suha.

Clankar, ki je dobil te informacije, píše, da je bil Ku Klux Klan v kratki dobi svojega obstanka največja raketiraka organizacija v zgodovini Združenih držav. Ustanovljena je bila predvsem v svrhe denarnega izstema "aukerjev". Klanovi so do leta 1925 nakolektali v pristopniki in članarini približno sto milijonov dolarjev. Nihče ne ve kam je ta denar šginil in kako je bil porabljen.

Zabave "vilih" krogov

Newyorški plutokratje bodo potrošili osem milijonov dolarjev to zimo, ko bodo predstavili svoje hčerke elit

New York. — (FP) — Medtem ko množični tovarni in depozitarni trgovin pripravljajo delavcem, da je potratna ekonomija in varčevanje pri menadah, da napravijo delodajalci čim več dobička, bodo "gornje plasti" človeške družbe v New Yorku prirejali svoje zabave kot običajno. Vsa taka je razvidno iz izjave, ki jo je podala miss Martha Maynard, direktorica družabnih sestankov newyorške elite. Povprečni stroški, da se vpleje mlada hčerka plutokrata med starejše sovrstnice, znašajo okrog \$50.000 na večer.

Vsa tako dekle potrebuje najmanj dvaletni oblek, ki vanka stane okrog \$300, pravi miss Maynard. Pri tem pridejo še druge pritike, kot klobuki, nogavice in druge stvari, kar stane približno \$10.000. Poleg tega stane boljši orkester, cvetlice in dekoracije okrog \$15.000. Taki so račun, ki jih bodo morali plačati očetje za svoje hčerke, ki bodo formalno uvedene v "vilih krog" to zimo. Ako je proračun, ki ga je podala miss Maynard, pravilen, bo potrosenih za te zabave okrog osem milijonov dolarjev, ali osmekrat več v primeri z vato, ki jo je mestni odbor določil za podporo brezposelnim delavcem.

Kontrola porodov ustavlja rast prebivalstva v Angliji

London, 3. nov. — Sir George Newman, glavni medicinski direktor, poroča, da se je število porok v Angliji v prejšnjem letu dvignilo, toda število porodov je padlo. Prebivalstvo Anglije ne raste več, temveč stoji na mestu. Newman pripisuje to dejstvo vedno bolj razširajoči se kontroli porodov.

Turčija ne more plačevati dolgog

Angora, 3. nov. — Turška vlada odkrito izjavlja, da ne more več plačevati zunanjih dolgog in zahteva revizijo zadevne pariške pogodbe iz leta 1928.

36.333 brezposelnih družinskih očetov v New Yorku

New York. — Policijsko štetje brezposelnih delavcev v mestu New Yorku, ki še ni končano, je dones odkrilo, da je 36.333 oženjenih delavcev z družinami med brezposelnimi.

Pomagala bo rudarjem v West Virginiji in tekstilnim stavkarjem v Danvillu

New York. — (FP) — Liga za industrijsko demokracijo in Unija za ameriške civilne svobodščine, ki sta prošlo leto pomagali stavkarjem v Marionu in v drugih mestih južnih držav, sta sedaj organizirali odpomočno akcijo za štiristotek tekstilnih stavkarjev v Danvillu, Va. In za 800 rudarjev, ki so zastavali v Kelly's Creeku, W. Va. Obe grupi sta v boju za priznanje unije in proti znižavanju med. Omenjeni organizaciji sta poslali apel na svoje člane, v katerem jih urgirajo, naj prispevajo v stavkovni fond. "Ne pozabite," se glasi besedilo apela, "da pri tem ne gre samo za podporo lačnim in ranljivim, kar je navaden pojav med delavci v letu Hooverjeve "prospereite", temveč se gre za delavce, ki so udeleženi v velikem boju za svoje pravice in katerim dobrodelne organizacije ne bodo priskočile na pomoč."

"V slučaju, da bi tekstilni delavci v Danvillu izgubili bitko, bi to pomenilo velik udarec organizatorični kampanji. Pričela bi splošna redukcija med v južnih državah in vrnila bi se fevdalne razmere. Za ta položaj je v veliki meri kriva tudi zanikarnost Ameriške delavske federacije, ki je pričela s kampanjo, toda storila ni ničesar za odpravo strvam konfliktov, katere je morala prikašnavati, da bodo prišli v taki kampanji. Si-der je federacija občutila pomoč v zadnjem trenutku United Textile Workers uniji, ali ta bo podajala prihajala, situacija pa je resna."

Glede stavke rudarjev v Kelly's Creeku odpomočni komitej omenja, da imajo rudarji dobre izgleda za uspevanje svojih zahtev. Strajk vodi reorganizirana rudarska unija, organizacija, ki je prinesla med rudarje novo navdušenje in energijo. Rudarji v prvi vrsti potrebujejo denarne odpomoči, toda tudi obleka in šivila so dobrodošli. Glavni stan odpomočnega odbora, ki sta ga organizirali Liga za industrijsko demokracijo in Unija za ameriške civilne svobodščine, je v New Yorku.

Indijski delegatje zahtevajo status Kanade

Zastopniki Indije na londonski konferenci so se zanimali za dominijonsko formo

London, 3. nov. — Delegatje Indije, ki so prišli v London na konferenco glede bodočega statusa Indije, so na svojih sejah sklenili, da bodo soglasno zahtevali dominijonsko formo vlade za svojo domovino. Indija mora dobiti iste pravice, ki jih imajo Kanada, Avstralija, Južna Afrika, Nova Zelandija in Iraka. To svojo zahtevo mislijo predložiti takoj po otvoritvi konference in če jo Anglija zavrne, bodo zapustili konferenco.

Indijski delegatje imajo med seboj še več neresenih vprašanj. Glede notranje forme vlade še niso edini in verski problem jim dela velike preglavice. Mohamedanski delegatje zahtevajo, da se meje novih indijskih držav tako potegnijo, da bodo hinduisti ljudstva zase in muslimanska kolikor mogoče zase, tako da bodo vsaj večinske vere svobodne in enakopravne. Tvorba centralne vlade in centralne zakonodaje je tudi še nereseno vprašanje. Med delegati je mnogo indijskih knezov (maharadž), ki bi radi obdržali podložna ljudstva v stari sužnosti in neboje nič ali-atiški o kakem eksperimentiranju z demokracijo in Indiji.

POLICIJSKI NAPAD NA DELAVCE V NEW YORKU

Newyorški policija ima proučeno vselej na napad eno delavcev. Na sliki je videti "revolucija", ki se je pred nekaj dnevi izvršila pred mestno hišo, kamor so bili komunisti privrženi svoje "žeto", omerjeni tamani-odgovor izpene, nakar je sledila "vojaka".

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Neofitima: en izdajski izvod (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cloro \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na ino amato \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cloro \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene opazno po dopolnili — Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement — Manuscripts will not be returned.

Naslov na vas, kar ima stik s 10 leti

PROSVETA

2657-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v ohiptaju, na primer (Oct. 31.30), poleg vsakega mesta na naslovu, da vam je s tem dnevno posredni svet. Posredni je posredni, da se vam list ne vrne.

Evropska godla

Ko je bila svetovna vojna v teku, so rekli modri možje, da je to vojna za odpravo vojne, za stalni mir, za demokracijo, za svobodo vseh narodov in za — vse tiste lepe reči, o katerih sanjajo možje, ko sladko zaspe po sladki večerji.

Ko je bila vojna končana in so zmagale one armade, ki so nosile besedi "demokracija" in "svoboda" na svoji zastavi, so naredili mirno pogodbo in jo svačeno podpisali. Pravzaprav so naredili cel kupček takih pogodb, ampak ena je bila glavna. V pogodbi so potegnili nove meje, s katerimi so popravili stare krivice in osvobodili narode.

Pri popravljanju starih krivic so pa bili tako navdušeni, pravzaprav tako pijani, da so pozabili na meje med starimi in novimi krivicami — in tako so popravili stare krivice — z novimi krivicami. Evropa je izšla iz vojne z novimi zaslužnjimi narodi. Mesto hladnega razuma sta odločila dva pijanca: militarizem in nacionalizem, dva od glavnih stebrov kapitalizma.

V novih mejah Evrope je ostalo po vojni približno trideset milijonov narodnostnih manjšin, ki danes grizejo svoje gospodarje in gospodarji jih ne morejo prebaviti, ker je to nemogoče. Italija ima Jugoslovane in Nemce, Jugoslavija ima Madžare, Nemce in Bolgare, Francija in Belgija imata Nemce, Poljska ima Nemce, Ruše, Litvince in Maloruse, Rumunija ima Madžare in Maloruse, Grki imajo Turke, Čehi imajo Nemce in Madžare itd.

In zdaj je nov preprič, nov krik, novo zatiranje in nove želje po vojni, da "popravi krivice". In če pride nova vojna in če bodo spet pijani nacionalisti in militaristi s kapitalisti vred delali mirovne pogodbe, bodo zapisali spet nove krivice. To se lahko nadaljuje vso večnost.

Taka je slika. Slika ne more biti drugačna, dokler ne bo Evropa drugačna. Tako pravih mej, da bi bile vse narodnosti zadovoljne, ne bo nikdar.

Edina rešitev tega vprašanja je federativna republika za vso Evropo — nova organizacija, v kateri bodo vsi narodi enakopravni. Predno pa se to doseže, bodo morali narodi Evrope izvršiti na sebi temeljite operacije.

Izvor življenja

Dr. Irving S. Cutter, dekan medicinske fakultete na Northwestern univerzi v Chicagu, je rekel v nekem svojem predavanju, da je življenje na zemlji nastalo v gotovi davni dobi, ko so bili fizikalni in kemikalni pogoji popolnoma drugačni kot so danes. Takrat je bilo solnce bolj vroče in ultravijolični žarki so igrali glavno vlogo pri kompliciranem kemikalnem procesu, iz katerega so se pojavili najprimitivnejši organizmi življenja.

"Radioaktivne sile v visoki meri in močni ultravijolični žarki solca so razvili kemikalne kombinacije, ki so podlaga življenju", je rekel dr. Cutter. "Od teh kombinacij je bil samo en korak do razvoja proteina, ki sestavlja protoplazmo. Ko je bila protoplazma kemikalno zrela, so ultravijolični žarki v njej zbudili ono aktivnost, ki jo imenujemo življenje. Kako se je to izvršilo v detajlih, ne bomo nikdar znali, kajti pogoji tistega procesa so že davno izginili s sveta. Odšli so, ko se je zemlja ohladila in radioaktivnost zmanjšala. Živa snov je bila nato primorana zagurati si obstanek sama z metabolizmom in reprodukcijo."

To je kajpada teorija, za katero dr. Cutter nima pozitivnih dokazov. Vendar pa jo sugerirajo mnoga dejstva, s katerimi se ujema.

Takoj nato se je oglašil stari Briabane in zapisal, da dr. Cutter ni pojasnil, kako so ultravijolični žarki zanesli v živo snov misel in smisel za umetnost. S tem misli človeški razum.

Takih "argumentov" kar mrgoli po vseh kotih. Kar pripravljeno so z njimi, da brž udarijo po vsaki teoriji, ki jih boli. Dr. Cutter bi lahko vprašal Briabane in ostale argumentače te vrste, kje je misel in smisel za umetnost pri otroku, kadar se narodi. Koliko razuma in smisla za umetnost ima novorojeno dete, ki ni nič drugega kot kupček žive snovi? In vendar je dete lahko enkrat velik umetnik, če se razvije v moza ali leno? Dr. Cutter bi bil lahko dalje in vprašal, koliko smisla za umetnost ali filozofijo ima človeška semenska stanica...

A. Garden: OPAZOVANJA

Ko človek te dni čita čilkaške dnevnike, ne more ubežati vtisu, da se bo to zimo godilo brezposelnosti bolj kot pa človeku, ki vsak teden prejema srednje dobro plačo. Vsi dnevniki in razne cerkvene in samaritanske institucije se kar kosajo med seboj a pomožno akcijo. Ta akcija je sedaj največ še na papirju — v dnevniki sleherni dan po več kolon v vsakem. Med tem pa brezposelnosti se prenočujejo v svojem "Hooverjevem hotelu" v podzemskih ulicah, kjer zrejo zimi v obraz.

Nekaj večerov nazaj so zapalili v svojem prenočišču — v praznem poslopju ob jezeru — ogenj, iz katerega je nastal pravi požar. Ognjegasci so imeli dela od 4. zjutraj do 11. dopoldne. Promet na treh železnihah je bil ustavljen več ur. S tem v zvezi želim poudariti to, da se časopisi niso zgražali nad neobdobjem, ki so povzročili toliko in toliko škodo, ampak so kazali v poročilih simpatije do revežev, ki so se ob ostrem jutranjem vremenu vsaj lahko segreli, ako so bili v bližini požara.

Tudi poročila iz drugih mest kažejo, da je časopisni molk, ki je preračunano trajal dolga meseca, pretrgan in da so se bogati in pobožni samaritani ter oblasti začeli zanimati za problem brezposelnosti. Še celo Hoover je imenoval svoj odbor glede tega. Hoover je navajen imenovati odbore in bo ob koncu svojega termina vsaj lahko pokazal: toliko in toliko odborov sem imenoval! (Njegov brezposelnostni odbor je, mislim, dvajseti po številu, kar je v par letih lep rekord.) Ta odbor seveda ne bo imel vpliva niti toliko na situacijo, da bi se uposili en sam delavec več. Je le izsiljena preteza. Mellon in drugim članom tega odbora je brezposelnost zadnja skrb.

Cela stvar o pomožni akciji je v veliki meri ameriška hinavščina. Vsi meščanski časopisi so mesece in mesece vedeli za veliko brezposelnost, kakor tudi, da se gospodarstvene razmere ne bodo namah izboljšale. Vendar so zarotniki molčali o tragičnem stradanju in duševnem mučenju, ki je last človeka, ki bi rad delal, ki potrebuje zaslužka, a mora zreti v prazno bodočnost in gledati svojo družino v pomankanju. Ni ga večjega kletstva za človeka kot daljša prisiljena brezposelnost. Vsi časopisi in javni organi so več mesecev šli mimo te tragedije kapitalistične Amerike.

Naboli pa je obnojni Greena in druge predstavnike Ameriške delavske federacije, ki so se pridružili korusu hipokritičnih pomožnih akcij. Značilno je to, da je Green pričipjal za Hooverjem in se pričel jokati nad 20 milijoni oseb, ki občutijo bič brezposelnosti. Ko se je pred par tedni vršila konvencija federacije v Bostonu, je Green porabil ves svoj vpliv in moč, da se na zborovanju ni preveč razpravljalo o vladnem brezposelnostnem zavarovanju, ki je edino racionalna pomožna mera. Green se baje boji vladnega paternalizma (argument alehernega reakcionarca), pripravljen pa je gledati proces, da se iz ameriškega delavstva napravi razred prosjakov in beračev, ki so odvisni od milošine hinaveke in roparske ameriške plutokracije. Ni čudno, ako so pod Greenovim vodstvom vse unije paralizirane in da povprečni organizirani delavec le gleda koliko bi dobil od organizacije in ne koliko bi se zanj žrtvoval.

Končno ves hulabalul o pomožni akciji v časopisih in strani predstavnikov ameriškega Biznisa ima en namen: odvrti pozornost dežele od vladnega zavarovanja proti brezposelnosti. Nedvomno je, da je potreba velika in da se je gospodarjev bogate Amerike pričela oprjemati skrb nad situacijo. Nedvomno je tudi, da so kot posamezniki pripravljeni prispevati večje vsote pomožni akciji. Vendar jih do tega največ sili

težnja, da odvrnejo vladno od "paternalizma", da ja ne bo vzakoniła zavarovanja proti brezposelnosti. Pa se motijo. To socialno akcijo je lahko zavleči za manj ali dalj časa, ne bodo jo pa preprečili, ker njena potreba bo z vsakim dnem večja in bolj vidna. Med tem časom bodo pa podjetniki akušali odložiti breme za odpomoč brezposelnim na pleča tistih delavcev, ki se niso z obema nogama na cesti. To je bistvo kapitalističnega "statesmenahip-a" in samaritanstva.

Par besed o rudarski situaciji, ki se mi v zadnjem času vidi svetlejša z ozirom na Springfieldsko frakcijo U. M. W. of A. Naj povem, da sem bil pred tedni precej pesimističen glede skupine v Howatovem taboru in sem se bal, da bo novo gibanje rudarjev zamrlo tako rekoč v zibel. Pa je posvetil žarek, katerega je vrgel v areno nemerni Oscar Ameringer, ki vrši v interesu rudarjev in bojevitega, samoponosnega in poštenega delavskega gibanja Herkulovo delo. V najbolj kritični uri je sam na svojo odgovornost prevzel tednik "Illinois Miner",

Zvočni film v barvah

Zvočni film je tako rekoč siloma vdri v poslovanje filmske industrije. Komaj se je le-ta malo privadila nanj, že so mu sledile nadaljnje prevratne novosti, ki so dvignile film do neslutene višine in popolnosti, mu pridobile novih privrženecv in isnova navdušile publiko, ki se je bila starega že preobjela. Zvočni film v barvah pomeni višek filmske tehnike, o kakršni se običajnovalcem migetajočega platna pred 25 leti še sanjalo ni.

Da je bilo mogoče doseči novo reprodukcijo zvokov in barv, so morali v pitem letu ustvariti nove filmske ateljeje, nove odre, snemalne in projekcijske aparate, nove svetila in celo novo vrsto filmskih trakov. Časi neme filmske drame v črno-belem so menda za vedno minili. Na površje prihaja v vseh mavričnih barvah se bleščeči in akustično dovršeni zvočni film v barvah.

Filmskih ateljev, v katerih se anemajo novi zvočni filmi, skoro ni več neprepoznati. V nekotako hrupnih dvorana vladne tesnobna tišina. Nekdanji temperamentni tiran filmske pozornice režiser je tudi utihnil. Megafon, znamenje njegove nekdane moči, mu je padel iz rok. Po prstih se plazijo akostni prostori, da ga ni ne videti ne slišati, zakaj tudi on mora prisluškovati ukazom inženirja, ki uravnava akustiko in ki je edini pravi gospodar filmskega udara. "Zvočni inženir" kraljuje nad vsemi drugimi, zaprt v zvokotesni celici, odkoder nadzoruje skozi široka okna kretanje igralcev in vodi potek dejanja. O dejanju po navadi ne razume mnogo, zato pa je tem bolj domač v vseh vprašanih akustike. V njegovih ušesih ne doni zvočna slika dejanja tako, kakor jo dojemajo mikrofoni, marveč v oni karakteristični barvi in odtenkih, ki se slišijo iz zvočnikov pri projekciranju filma v kino gledališčih.

"Zvočni inženir" sedi med dejanjem pred svojim "močnim in pultom", opremljenim s številnimi stikali in gumbi, s katerimi lahko očituje ali duši glas vsakega igralca in vsakega godbenega instrumenta, forsira ali ovira tempo dejanja, ki ga po potrebi lahko tudi vsak trenutek prekine. On alihi tako rekoč vsak zvok sekundo poprej nego mikrofoni in lahko tako že v kail zadušil vsako disonanco, ki bi utegnla motiti celotno sliko.

Skoraj vso opremo filmskih ateljev, ki je še pred dobrim letom veljala za najmodernejšo in najpopolnejšo pri snemanju filmov, je bilo treba vreči med staro šaro. Kamere za snemanje, ki so bile poprej zaprte v zvokotesnih celicah, da njih brnenje ni motilo mikrofona, so sedaj nadomestili novi, v jeklene okove izdelani aparati, ki jih vrtil na podstavku pritrjen, čisto tiho teko električni motor, in ki se uravnava v nastavljanju od zunaj s pomočjo posebnega mehanizma. Takšna kamera za snemanje velja 35 do 40 tisoč dolarjev. Vse dekoracije, ki rabijo pri snemanju za ozadja, se premikajo na krogičnih ležajih.

ga prenaslovil v "American Miner", napisal par članov, ki so biser delavske literature in katerih ne bo pozabila zgodovina brezpravnega rudarja.

Yes, Ameringer je tista sila, katerega se Lewis in vsi raketirski delavski voditelji bolj kot pa policaja. Brez njega bi bilo novo gibanje rudarjev mrtvo; z njim na čelu, kot urednik "American Minerja", bo živel, se razvijalo in zrastle v organizacijo, ki bo v ponos rudarjem in ameriškem delavstvu na splošno. Ni dobro gojiti preveč zaupanja v posameznika, ker mnogokrat pride človek do razočaranja, vendar pa so vsakega gibanja brezpravnih pa potrební močni, pošteti in inteligentni voditelji. Oscar je bil že neštokrat v ognju preiskusen, nikdar pa toliko kot v tej krizi. Našim rudarjem ne morem drugega priporočati kot: čitajte in širite "American Minerja" in zgradili si boste novo organizacijo, novo po organizacijo in novo po duhu. Stane \$2 na leto, \$1 za pol leta. Naročnino pošljite na American Miner, Miners' Bldg., Springfield, Ill.

Stara obločnica, ki jo je za nekaj časa izpodrinila žarnica, pa se je sedaj zopet uveljavila, ko so jo odpravili onega naslednjega silkanja, ki je tolikanj motilo mikrofone.

Normalni filmski trak je postal za nove filme preozek. Na njem si namreč dobil kvečjemu dva in pol milimetra širok pas za fotografiranje zvokov, medtem ko bi bilo treba prav za prav 6 milimetrov. Tako so ga torej morali zamenjati s širšim trakom, čigar širina znaša od 65 do 70 milimetrov. Za neko normalno mero se doslej še niso mogli zediniti, toda novi filmski trakovi bodo vsakako skoro dvakrat širši od prejšnjih normalnih filmov. Pri projekciranju na platno je pri novih filmih potreba mnogo manjša povečava, tako da pridejo do izraza tudi mnogi odtenki, ki so se poprej izgubili. Zlasti pri reprodukciji glasov bomo to kaj prijetno opazili. Nadaljnja prednost širokih filmov je v tem, da bo okoli lahko pregledalo večjo slikovno ploščo. Zbog tega se bodo slike videle bolj plastično. V okvirju slike bo našlo v bodoče prostora tudi več igralcev, kar je zlasti za zvočni film, ki vedno bolj opušča snemanje na prostem in se poslužuje v pretežni meri le ateljeja, izredno velikega pomena.

V zvezi s tem bo prišel do odločilne veljave tudi način snemanja, ki ga je izumil Eugen Schüftan. Kakor znano, omogoča Schüftanov proces sestavljanje odprskih slik z majhnimi modeli, ki se s spretno razpostavljenimi zrcali kombinirajo v popolnoma naravne slike. Iluzija je tako popolna, da pri predavanju celo filmski tehniki ne morejo razločiti, kje se neha prava odraška slika in kje se začnejo modeli. Zrcala, povečevalna stekla, zlasti pa razsvetljava morajo biti pri tem načinu seve na višku.

Rimski kolizej in dunajski opera se neštokrat snemata v vseh svetovnih filmskih ateljevih, ne da bi se bilo treba operaterju potruditi s kamero na lice mesta. Katastrofa "Atlantida" in utapljanje pasazirjev so se videli na platno v pretresljivi resničnosti. In vendar so se posluževali pri snemanju silno preprostih pripomočkov. Strop plesne dvorane na parku in majhen vodni bazen, v katerem so čofotali igralci, edino to je bilo resnično, vse drugo pa je bila umetnost operaterja. Ogromni nebotičniki in druge zgradbe v znamenitem filmu "Metropolis" so bili tudi zgolj majhni modeli, ki so se s Schüftanovim procesom povečali v ogromne dimenzije, ne da bi gledalec opazil prevaro. — Kotanja, ki jo izklopje granata, lahko kaže na ta način celo bojno polje in cevka mikroskopa zaleže za največji zvezdarski daljnogled.

Glasovi se ne anemajo na tistem traku kot barvne slike. Menjajoča se osvetlitva doba in postopek pri razvijanju filma bi namreč popolnoma popačila zvoko. Zaradi tega se anema zvočni del dejanja sicer istočasno s sli-

kami, toda popolnoma neodvisno od teh, na poseben filmski trak. Glasovi pa se razen tega registrirajo obenem tudi na gramofonskih ploščah. Ko sta oba filmska trakova gotova, ju morajo najprvo še točno sinhronizirati, da se glasovi točno ujamajo s slikami, potem pa se prične delo filmskega redaktorja, ki mora več deset tisoč metrov dolge filme razrezati in zlepiti v pravi občinstvu namenjeni film, čigar dolžina znaša le 600 do 3000 metrov. Njegovo delo precej nalikuje poslu časopisnega urednika, z edino razliko, da filmski redaktor sicer lahko marsikaj izpušča, a pridejati sam ne more ničesar.

Moderni zvočni filmi v barvah se izdelujejo na podlagi dvo-barvnega sistema. Slike se anemajo skozi brušene steklene prizme, ki jih razklonijo v dve ločeni sliki a "toplini" in "mrzlini" odtenki, ki se a pomočjo barvnih filtrov sočasno fotografirajo na en in isti filmski trak. V posebnem stroju se potem posamezne slike izmenoma odtisnejo na posebnem filmu, ki je prevlečen a svetločutno plastjo na obeh straneh, na kar se vsaka stran zase poudari a izbranimi barvami. Stroj deluje tako natančno, da ostane barva celo na rohovih popolnoma jasna in čista.

Zelo zanimiva novost je tudi snemanje širokih filmov na normalne filmske trakove, ki so se doslej uporabljali. V ta namen se slike umetno popačijo z ovalno izbrušeno lečo, tako da se fotografirane kažejo razpotegnene v dolžino ali širino. Pri projekciranju takih filmov se spačena slika a posebno optiko v projekcijskem aparatu zopet akreči v normalne dimenzije, ki so pa dvakrat večje od sličic, ki jih dajejo normalni filmi.

RAZNE VESTI

Sodnik očel lakomnega hišnega posestnika

Ardmore, Okla. — Za hišne posestnike, ki izkoriščajo svoje stanovalce, bi moral biti poseben krah mučenja, je dejal zvezni sodnik Robert L. Williams. Sodnik se je raztogotil, ko je izvedel, da je morala vdova s tremi otroki, ki je bila pripeljana pred njega na obtožbo, da je prodajala pivo, plačevati \$50 na mesec za tri majhne in nepobele sode. "Hišni posestnik je prav dobro vedel, kaj bo morala ta vdova delati, da bo lahko plačevala stanarino," je dejal sodnik. "Zato je on kriv toliko kot vdova. Najbrž je on član cerkvene organizacije in igra hinaveca v javnosti." — Sodnik je potem odpustil vdovo brez vsake kazni.

Pobijanje neplemenitosti

Washington, D. C. — Cenzurno poročilo govori, da se je neplemenitost v državi Delaware zmanjšala za eno tretjino v prešlih desetih letih. V tej državi je sedaj še 7,805 odraslih oseb, ki ne znajo čitati niti pisati. Odstopke neplemenitosti je višji med zamoreci kot med belopolci. Poročilo nadalje izkazuje, da država zanemarljivo izobrazbo zamorskih otrok in da so učne metode v zamorskih šolah silno pomankljive.

Umobolnost narašča

Scranton, Pa. — Na vsakih stotisoč prebivalcev v državi Pennsylvaniji pride 251 umobolnih ljudi, ki se nahajajo v državnih azilih. Pred desetimi leti je prišlo na vsakih 100,000 prebivalcev 68 umobolnežev, za katere je morala skrbeti država.

JE PORAZIL FAŠISTE

Dr. Paul Loeb, socialistični parlamentarec, ki predlaga nekimu rešitvemu. Njegova izvolitev je hud udarec za Hitlerjeve.

O glavobolu

Glavobol je pač najbolj poznana in najbolj razširjena bolezen. Ta nadloga nastaja iz najrazličnejših vzrokov, zato je za presojo in zdravljenje glavobola nad vse važno, da najdemo prave vzroke bolezni. V naslednjem podajamo zanimiva in važna izvajanja zdravnikov dr. J. R.

Glavobol se pridruži rad najrazličnejšim boleznim, vendar ga pa srečamo tudi kot samostojno bolezen, ki ji pravimo nervozni ali trajni glavobol. O bistvu in vzrokih te vrste glavobola smo že malo poučeni. Pomagamo si z domnevmami "o motnjah krvnega obtoka in prehrane", ne poznamo pa pri tej zelo razširjeni obliki glavobola nobenih na telesu vidnih sprememb. Ker ga najdemo tako pri slabotnih, malokrvnih osebah, kakor pri polnokrvnih, valimo krivdo za bolezen tako na pomankljivost, kakor tudi premočno prekrvitev možganov.

Prav pogosto naletimo na trajni glavobol pri nervoznejših, kjer igra med drugimi nevspešnostni navadno glavno vlogo, pokaže pa se tudi pri ljudeh, ki so sicer popolnoma zdravi. Običajni vzrok je večinoma telesna ali duševna utrujenost po prekomernem delu. Nereditno pa se pokaže ta glavobol že v zgodnji mladosti in ostane bolniku zvest vse življenje in je, rekli bi, že prirojen. Prav zanimivo je tudi vprašanje, kje nastane ta glavobol. Če morejo nastati bolečine naravnost v možganski gneti, ne vemo za gotovo, pač pa so za bolečino občutne možganske opne, kožice, ki so napete preko možganov, ter polagamo sem tudi sedež glavobola. Za mnoge primere trajnega glavobola domnevamo, da ga povzroči pomankljiva izceda možganske tekočine. Da bi danes kaj gotovega o tem glavobolu vedeli, pa ne smemo trditi.

Kot spremljevalca splošnih bolezni nahajamo glavobol pri vseh vročinskih boleznih. Primerov ni treba navajati, ker pač vsak, ki je kdaj imel kako vročino bolezni ve, da je to res. Pri boleznih žolčeca in črev, pri prelopnem žolčecu, prav posebno pa pri trajni zapreki nastopa glavobol, ki je posledica zastupljenja s plini, ki se tvorijo v telesu. Na glavobol naletimo pogostoma tudi pri raznih slabokrvnih in ga tolmačimo kot posledico slabe prehrane možganov. Med ljudstvom je najbolj poznan glavobol, ki se pokaže po zastrupljenju, saj ga občuti po zastrupljenju z alkoholom kot prav neprijetnega "mačka." Za zastrupljenje imamo tudi glavobol pri ledvičnih boleznih, posebno pri zgribljenosti ledvic, ker zastajajo mnoge strupene snovi, ki bi jih zdravje ledvice izločile, v telesu.

Na kratko moramo govoriti tudi o migreni. Zenske rekaajo rade vsakemu glavobolu migrena, kar pa ni prav. Migrena pravimo tistemu enostranskemu glavobolu, ki bolnika kar z viška napade in ga spremljajo znatne motnje splošnega počutja; posebno žolčeca kaže slabosti, ki pridejo pogostoma v bljuvanje. Napad migrene, ki se pojavlja v gotovih razdobjih, naznanijo bolniku neki prav točni znaničci: motnje vida (delajo se tema in iskre pred očmi), slabosti, zehanje in slinčilo. Po krajšem ali daljšem času nastopi bolečina, ki se razteza največkrat na levo plat glave, posebno na sence, včas pa kar na vso glavo. Napad traja par ur, a tudi po cele dneve, v pravi težkih primerih celo dalje. Do drugega napada se lahko bolnik popolnoma dobro počuti. Prava migrena je navadno podedovana bolezen in je trajna (kronična), ker imajo taki bolniki poškodovano živčevje. Ko pa pridejo taki bolniki v leta, nastopajo napadi navadno redkeje in slabše, če že popolnoma ne izginejo.

Da povzročajo glavobol bolezni, katerih sedež je na glavi ali v njej, je pač umljivo. Prav pogosta je bolezen, ki jo navadno prezremo. Na glavi pribode dosti živcev na površje. Če se ti vnamejo, ali sicer obolijo, napad povzročajo silne bolečine v glavi in v licu. Semkaj spada poznana nevalgija trigemina, petega trodelnega ličnega žveca, ki tira marnikatega bolnika v obup in samomor. Vnetja čelnih in čeljustnih votlin ter nosne, ušesne in vratne šupljine so združena vedno s hudim glavobolom.

Prav posebno hud, da prav neznosen glavobol napade bolnika, ki se mu dela v možganih tvor ali bula, ki tišči na možgane, ker koščena lobanja pač ne odjenja. Te trdovratne bolečine so večkrat edini znak, ki opozori zdravnika na možganski tvor. Pri natančnejši preiskavi očesnega ozadja s očesnim zrcalom, se najdejo seveda še drugi znaki, ki upravičujejo določitev bolezni.

Včas naznanja glavobol mnogoteri boleznja oči, posebno notranjih delov, kar se dobe ne le a točno očesno preiskavo. Tudi oko, ki bi potrebovalo za dober vid primerne leče, povzroča glavobol, ki izgine, čim dobi oko potrebno steklo. Pri tem je potrebno poudariti, da naj se bolnik zaradi napačnih obrne vedno na zdravnika-specialista, ne pa kar na optika. Se ni dolgo tega ko je pisal neki angleški strokovni list, da je trpelo petdeset bolnikov, ki jim je neki optik dal kar brez preiskave očalčke, na težkih očesnih in splošnih boleznih, ko jih optik naravno ni mogel ugotoviti, bolniki pa so plačali svojo malomarnost a neozdravljivostjo ali celo a smrtjo.

Čitatelj uvidi pri popisovanju teh glavnih vzrokov glavobola, kako težko je spoznati legio te mučne bolezni. Se zdravniku je težko doznati vzrok glavobola in a tem določiti način zdravljenja. Zato je kaj nesposabno hoditi okrog mazačev in konjačev. Če ti zdravnik ni mogel pomagati, pojdi v bolnico, ne pa k mazaču.

(Dolje na 3. strani.)

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

MORILCI BLAGAJNIKA CARINARICE ZASACENI

Pri Jezerskem je orožnik... (Text continues with details of the incident at Jezersko, mentioning a car and a shooting.)

Kasno sinoči je orožnik... (Text continues with details of a shooting incident at Jezersko, mentioning a car and a shooting.)

Podrobnosti spopada... (Text continues with details of a fight between two men, mentioning a car and a shooting.)

Orožnik jezerske postaje... (Text continues with details of a shooting incident at Jezersko, mentioning a car and a shooting.)

Oče mu je v razburjenosti... (Text continues with details of a family dispute, mentioning a car and a shooting.)

Kaplan obtožen po zakonu... (Text continues with details of a legal case, mentioning a car and a shooting.)

1) Da je agitiral proti Sokolu... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

2) Obtožen je tudi, da je vsak... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

Plamen po se je kaplan zagovarjal... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

Jugoslovansko združništvo se... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

Strel so opozorili ljudi v bližini... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

Bodočnost zvezdarskih daljnogledov

Največji daljnogled v smislu... (Text continues with details of astronomical observations, mentioning a car and a shooting.)

No, navzile doseženim... (Text continues with details of astronomical observations, mentioning a car and a shooting.)

Ugodnejša so razmerja pri... (Text continues with details of astronomical observations, mentioning a car and a shooting.)

Iskusanje na Lickovem in... (Text continues with details of astronomical observations, mentioning a car and a shooting.)

Vzrok, zakaj se dajo izdelovati... (Text continues with details of astronomical observations, mentioning a car and a shooting.)

Obtoženi kaplan je bil od šolske... (Text continues with details of astronomical observations, mentioning a car and a shooting.)

Plamen po se je kaplan zagovarjal... (Text continues with details of astronomical observations, mentioning a car and a shooting.)

Sodišče je kaplana obsodilo na... (Text continues with details of astronomical observations, mentioning a car and a shooting.)

Neoreča na Jesenicah. — Na... (Text continues with details of astronomical observations, mentioning a car and a shooting.)

Nova nahajališča bakra v Rusiji... (Text continues with details of astronomical observations, mentioning a car and a shooting.)

RAZNE VESTI

Strojnik se ogrevajo za državno... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

Nov York. — Državno zavarovanje... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

Socialistični kandidat Koop ima... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

Nepokoj v slavnikaški industriji... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

White Plains, N. Y. — T. Edwin... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

Čuvaj ustrelil otroka... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

5700 delavcev uposili v Detroitu... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

Agitirajte za Prosveto!... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

Amerika se noče izjaviti v prilogi

Washington, D. C. — Državni... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

Mati 17 otrok izločila razpoko... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

Čikaški planetarij je priljubljen... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

O GLAVOBOLU... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

ZA BOŽIČ... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

SKUPNO POTOVANJE... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

ILE de FRANCE... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

LEO ZAKRAJSEK... (Text continues with details of a political case, mentioning a car and a shooting.)

Marijana Zeljeznova-Kokalj:

DARINKA

(Povest, ki je bila nagrajena v literarnem kontestu Prosveta.)

Spelo je zanimalo, kam se izgubi Darinka tako pogosto. Previdno se je splazila za njo. Ko je pa videla njeno ranjanje in slišala njeno pesem, zadovoljna je odšla na delo: "Ne bo nuna, ampak pevka!"

V četrti gimnaziji se je začela učiti solopetja v Glasbeni matici. Napredovala je vidno in profesor ji je dejal čisto: "Vaš glas je suho zlato!"

Ona je bila srečna. Ali včasih, ko se je zvečer spravljala spat, prikradlo se ji je v duhu vprašanje: "Kdo je moj oče?" Začetka si ni mnogo storila iz tega, a sedaj jo je iz dneva v dan bolj mučilo. "Kdo?" V njenih listinah je napisano: "Nepoznan!" Ali ga mati res ni poznala! Ali pa jo je njega sram? Morda je pa moja mati malovredna ženska?

Koliko nočnih ur je prebela... Vprašala bo Spelo! Ona mora vedeti, si je dejala.

Spela je prišla vsak mesec na obisk. Šli sta po trgovinah in potem sta se vsedli v kako slaščičarnico in čebljali.

Vesela in zgovorna Spela je danes po strani gledala svojo ljubljeno. Darinka je bila vedno bolj tiha, danes se ji je pa zdela kar žalostna. Mimogrede jo je vprašala: "Ali si kaj bolna, ker nič ne govoriš?"

"O ne!"

"Kaj pa je?"

"Spela, oh, tako me mori nekaj!"

"Kaj pa?"

"Kdo je moj oče?"

Spela se je zamajala na svojem stolu. Že dolgo se je nadjala na to vprašanje, pripravljala odgovor, a sedaj jo je tako presenetilo, da je samo rekla: "Ali ti ni všeč?"

"Ne."

"Kaj ti mar oče? Srečna si, ker imaš tako zlato mater!"

"Zlata, ali s senco!"

"Darinka!"

"Ali ti veš, kdo je — moj oče?"

"Vem!"

"In Urbanovi?"

"Tudi!"

"In on?"

"Tudi!"

"Ali je boljši človek ali potepuh?"

"Gospod je!"

"Oženjen?"

"Da!"

"Zakaj pa ni vzel moje matere?"

"Ker je gospod..."

"In ona... Zakaj, zakaj je to naredila?"

"Darinka!"

"Pa to je strašno... Zakaj ni vsega premlila!"

"Bila je mlada in lepa in pela je kakor srebrni zvonček!"

"Mati!"

"Mati je mnogo trpela, hotela je v vodo!"

"Strašno! Uboga mati!... Pregrešila sem se nad njo!"

"Ne, Darinka! Jaz te razumem. Ali umiri se! Sedaj je vse dobro!"

"A oče, kje je sedaj?"

"Ni daleč! On te pozna."

"Kaj praviš, Spela?"

"On te pozna in tudi ti ga poznaš!"

"Spela, Spela, pa da ni..."

"Kdo?"

"Upravitelj!"

Spela je prikimala.

"Spela! Nikoli ga nisem mogla trpeti. Z menoj je bil tako čuden, včasih grob, včasih nežen. Kar pa sem v gimnaziji, se pa tako zanima za moje uspehe. Kaj mu mari vse to? Če se ni brigal za mojo ubogo mater..."

"On bi rad, da postaneš nuna!"

Tedaj se je pa Darinka tako ostro zasmejala, da se je Spela kar prestrašila:

"Nuna, nuna! Da mu izginem izpred oči."

"Moti se gospod!"

"Prav imaš! Ti si stvarjena za kaj lepšega!"

"Spela prav je, da je v mojih listinah napisano 'Nepoznan!' Odleglo mi je... Bala sem se samo, da ni moja mati vlačuga!"

"Darinka!"

"Veliko sem sama in potem mi pride vse mogoče na misel."

Zvečer, ko je vlak drdral po Gorenjski, je Spela tesneje ovila veliko ruto okoli sebe in rekla: "Darinka ni več otrok!"

Darinka je z odliko položila malo maturo. Počitnice je živela po svoje. Dolgi izprehodi, čitanje knjig, prepevanje, igranje z Andrejem, vse to ji je v zatišju zelenih livad in gozdov izbrisalo globokeje misli.

Ob nedeljah je hodila k maši. V lepi svileni obleki je izgledala med domačimi dekletki kakor vila.

"Hitro je postala gospodična!" je rekla mati dveh pegastih deklet svoji sosedki.

"Kaj ne bi! Saj je gosposke krvi!"

"Kar po očetu bo!"

"No, saj tudi mati ne more biti kaj priča!"

"Mislíš?"

"Vsak mesec pošilja dolarje! Odkod jih pa pobira? Tam so tako slabi časi..."

"Res je! Kotnikov Pavle piše, da zasluži kozar za v usta!"

"Pa Mlakarjeva Reza, Tonetov Peter in vsi iz drugih vasi se pritožujejo, kako težko žive..."

"Ni zaslužka."

"Ona pa je služil!"

"Saj vemo, kako! Čedna je — no in preveč natančna tudi ni."

"Kaj praviš?"

"Tako bo! Zakaj pa je nikoli nihče od naših ne vidi! Kje neki čepi?"

"V grehu!"

"Ampak dobro ji mora iti!"

"Seveda! Zato je pa tudi ni nazaj."

"Saj pravim, poštenost je zadnje!"

"Da, da..."

Dana je pa delala za dve, štedila za dve, vlekla je svoje življenje po brazdah velike vlažne amerikanke nižine in ostarela pred časom. Oči so izgubile sijaj, lice se je nagubalo, roke so bile razpokane.

IX.

V sedmi gimnaziji je bila tajna preiskava. In da ne bi gnlo jabolko pokvarilo zdravih, so izključili Nevenko.

Darinka je bilo zelo težko. Najraje jo je imela. Nista se mogli dostikrat razgovarjati, ali kadar se jima je posrečil kakšen trenutek na skrivnem, bili sta zelo veseli.

Ta dogodek je za hip vznemiril gojenke in častite sestre — ravno tako kakor če vržeš kamen v mirno vodo, zaplešejo obroči na površini, potem je pa zopet vse tiho...

A le na videz. Na nekatere gojenke je napravil ta dogodek globok vtis.

Posebno na Darinko. Ona je sedela nepremično včasih celo uro in premišljevala. Vedela je, da ima Nevenka svojega fanta. To ji je povedala sama in da hodita na dolge izprehode na "Često treh cesarjev". Kaj pa je na tem, če se izprehajata? si je mislila, pojeta in če se imata zares rada! Pogovarjata se, smejeta, veselita, pojeta in — Misel se ji je vstavila kot pred nečim groznim. Slutila je, da so ti izprehodi skrivnostni... Morda, morda je šla tudi moja mati tako na izprehod...

Strašno! Uboga Nevenka! Ko bi ji mogla reči to, kar jo tako skrbi...

(Dalje prihajajo.)

I. R.:

VLOMILEC

Stara gospa je bila že dve leti na povsem nenavaden način hroma. Odpovedale so ji bile samo noge in jezik, da ni mogla ne hoditi ne govoriti.

Bolezen je bila nastopila sredi dobrega zdravlja, ko je tako silno ljubila življenje. In ker so ostali možgani nedotaknjeni, je bilo njeno trpljenje dvojno. Skušala se je tolažiti s čitanjem in pletenjem, vendar ji je bilo silno dolgočas.

Vse življenje je živela zelo redno in zmerno — a vendar se ji je zdela, da so ti časi, ki jih je morala živeti v fotelji sede, kar strašno zanj. Popolnoma je razumela starejšo dame, ki odhajajo na plesišče, kjer si prežanjajo dolgi čas s kavalirji. Silno je želela, da bi mogla tudi sama tako delati.

Bila je jesen. Ves dan do večera je gledala, kako se je trgalo listje z dreves in padalo na trdno zemljo... V tem razpoloženju se je videla še nesrečnejša kakor je bila. Kaj hoče zdravnik in zdravili, ko vse nič ne pomaga? Kakšno ceno je imel njen denar, ko si z njim ni mogla kupiti zdravja?

Noč je polagoma legla na zemljo. Slučinčad je bila odšla po svojih opravkih, sobarica je prosila, če sme iti k materi na obisk. Dovolila ji je. Iz vsega srca ji je privoščila na ta obisk pa naj je bil resničen ali izmišljen. Naj vsakdo uživa življenje, dokler ga more! To je bilo zdaj njeno geslo.

Ko je odločila roman, ki jo je bil v duhu prenesel v dolino Alžerije, katere ni bila nikdar videla s telesnimi očmi, a si je iskreno želela, da bi jo spoznala, je zaprla knjigo in sklenila, da poskusi zaspati. Kadar je spala, je vsaj pozabila na svojo nesrečo. In to je bilo edino, kar ji je dajalo nekoliko uteha.

Zaprla oči.

V prvem času je čutila neko čudno nervoznost in nikakor ni mogla pretrgati tako težkih in mračnih misli, ki so jo bile prevzele. Šele polagoma je nekoliko zadremala.

Ko pa je prišla v tisto prehodno stanje med bdenjem in spanjem, se ji je zadelo, da nekdo z vso opreznostjo stopica po hodniku.

In da ne bi o tem dalje razmišljala, si je rekla potihoma, v mislih: "Gotovo prihaja sobarica, pa me ne bo zbudila!"

Oseba, ki je stopicala po hodniku, pa se ni ustavila pred poselsko sobo, ampak je šla naprej in se pritihovala do vrat sobe, kjer je ležala stara dama. Po kretanjih je spoznala, da to niso koraki njene sobarice. Ko je šla zagledala svetlobni trak žepne svetiljke, ni bila več v dvomu, da se nekaj pripravlja. Neki vlomilec, kdo ve odkod, je bil nocoj, ko je bila sama doma, vlomil v vilo v nadi, da bo odnesel iz nje bogat plen.

Pri zdravem človeku, ki je doživel kaj takega, bi takoj nastopila reakcija. Strah bi rodil klicanje na pomoč. A stara dama si ni mogla pomagati, bila je hroma. Kri ji je zastala v žilah, kakor da je v trenutku smrznila. Vse telo ji je bilo kakor marmor, le oči so se svetile in pričale, da je v tem bitju še lakra življenja.

Vlomilec tega ni opazil in je delal v veri, da ni nikogar v bližini, prepričan, da stara dama trdno spi. Z veliko spretnostjo je prerezal vrvice električnega zvonca poleg postelje stare gospe ter jel stikati in brskati po omarah.

Ta posel je trajal delj nego uro. Stara dama se je med tem po malem zavedala. "Če se ganim," je mislila, "mi ne bo nič storil. Naj le odnese, kar najde!"

Dasi ji ni bilo mnogo do življenja, je vendarle rada živela. Studilo se ji je pa, da bi utegnila umreti od umazane roke, ki je bila morebiti omadeževana s človeško krvjo. Zdaj, v tem položaju, je živo želela, da ne bi končala svojega življenja na ta način.

Ko je mislila te misli, je njena postelja nenadoma zaškripala od viage, ki se je bila vpila v les. Vlomilec, ki je tedaj z motvozom vezal neki zavoj ukradenih predmetov, je pozorno prisluhnil.

Stara dama je nepremično ležala na svojem mestu. Njeno srce pa je tako močno utripalo, da ji je hotelo razgnati prsni koš.

Tedaj se ji je vlomilec približal. Ležala je brezgibno, kakor mrtva — vendar z odprtimi očmi, ki jih je bila pozabila zapreti. V tistem trenutku je videla, da ga je spoznala. Stari dami se je zdela, da se ji bliža, da jo zadavi ali da ji porine nož v srce.

Bil je trenutek, kakršne doživimo le nekajkrat v življenju. V njej se je zbudila silna želja po samobrambi. In v tej želji je bila sprožila roko, da bi segla po samokresu, ki je ležal na mizi sredi sobe.

Razburjena, ogorčena, gnana po neki višji sili, se je vzdignila, vrgla raz sebe odejo in — planila iz postelje. Vlomilec, ki se ji je bil že približal, se je naglo odmaknil. Oba sta bila bleda. Ker je bil vzdignil svetiljko, si je posvetil v obraz, tako, da ga je spoznala. Bil je pomočnik pri njenem vrtnarju.

Kadar se je pozneje razmišljala o tem prizoru, se ji je zdela nemogoče, da bi bila vse to doživela. In vendar je bilo res. Ona, ki poprej ni mogla hoditi in rabiti mrtvih nog, je stala na njih in tudi mrtvi jezik se ji je nenadoma razvezal in rekel tiho in počasi:

"Moj Bog, saj sem ozdravela!"

Vlomilec je bil med tem dosegel okno. Preden je skočil skozenj na vrt, ga je še ogovorila:

"Mraz! me, pustite mi vsaj obleko, da se oblečem!"

In ne da bi razmišljala, ali naj posluša, ali ne, je mehanično vrgel obleko, ki jo je bil že povezal med plen, nanjo, ki se je začela glasno smejati. Ah, bila je srečna, nepopisno srečna! Kaj za to, če bi bil vlomilec odnesel vso hišo! Saj ji je bil s tem, da se je pojavil v stanovanju ter jo okradel, prinesel zdravje, ki ga ni mogel pričarati noben čudodelnik pod solncem.

Ob misli na zdravnike, ki so si dajali toliko opravka z njo, se je sladko zasmejala. "Napoved," si je rekla, mi je vlomilec prihranil velikansko vsoto denarja. Naj bo prost! Naj gre svojo pot!"

Slučinčad se je zgražala, ko je čula, kaj se je bilo zgodilo. Stara dama pa je dejala:

"Ne bom ga ovadila, ne! Odnesel mi je nekaj cap, prinesel pa to, po čemer sem najbolj in zaman hrepenela: zdravje. Naj bo prost!"

Senca, ki odpira vrata

V laboratorijih ameriške General Electric Company so uvedli praktično iznajdbo. Vrata med posameznimi sobami se avtomatično odpirajo in zapirajo, ne da bi se jih bilo treba kakikoli dotakniti. Dovolj je, da se človek približa vratom na tri korake, da se v tem hipu odpro brez šuma in se istotako mirno zapro, ko je človek oddaljen od njih tri korake. To praktično iznajdbo bodo uprli Američani tudi po drugih pisarnah, pa tudi po restavracijah, kjer so vrata za službe osebe močno neudobna. Princip iznajdbe je v tem, da bližajoča se oseba pretrga žarek, ki pada z manjše fotoelektrične priprave na hidravlični odpiral. Ko se žarek prekine, začne odpiral samodelno delovati, ko pa človek odide, pade žarek zopet na zapiralo in vrata se sama zapro. Na ta način prav za prav odpira vrata človekova senca. Jasnno je, da se ta iznajdba ne bo uporabljala pri hišnih vratih ali pri vratih, za katerimi so blagajne, kajti aparat odpre tako senca postenega, kakor nepostenega človeka. Kjer pa tega razločka ni treba vpoštevati, je priprava nadvse dobra in praktična.

NEMSKI FAŠISTI IN NEMIRI

Zgornja slika predstavlja fašistično vodstvo, spodnja pa fašistično manifestacijo, ki se v nemirih razvijajo več trgovin.

Najmanj toliko misli, kolikor ljudi

Po neki cenitvi ameriškega urada za biološko kontrolo je na svetu najmanj toliko misli, kolikor ljudi, a škoda, ki jo delajo ti glodavci, so preračunali na povprečno 2c na loto. Če je tedaj na svetu okroglo 2 milijardi misli, so povzročile letno za 800 mil. dolarjev škodo. A poleg tega se izkazujejo na zelo neprijeten način še drugače. Cestnikrat se zgodi, da ostane kakšno

mesto v popolni temi, ker so misli pregrizle izolacije električnih svetlobnih naprav; isto tako so uničile že premnogo dragocenih listin, a pred kratkim je bila miš kriva celo smrti nekega uglednega ameriškega sodnika. Ko se je vozil v svojem avtomobilu, mu je skočila nenadoma v hlačnico. Mož se je tako prestrašil, da je izgubil krmilo iz rok. Vozilo se je zaletelo v občestni kamen in se razbilo, sodnika pa so potegnili izpod ruševin mrtvega.

POZOR ROJAKI

v Milwaukee, Wis., in okolici. V nimate dobrega stanovanja ali je za najemnika vam prevelika, se vam nudi tukaj prilika dobiti \$25.00 mesečne najemnine 6 stanovanj, vse na novo prebarvane in vse drugo v prvem redu. Veliko prihranite na kurjavi v noči. Oglasite se na: 124-126 Washington St., Milwaukee, Wis.

Najzanesljivejše dnevne lavske vesti so v dnevnem "Prosveti". Ali jih želite dan?

MLADINSKI LIST JE TUDI ZA ODRASLE.

ALI STE NAROČENI NANJ?

Stara in zaupna prijateljica

je ta dobro poznana banka svojim odjemalcem, katerim vedno rada pomaga in daje nasvete. Ona izvršuje vseh vrst bančne posle in prodaja parobrodniške liste vseh družb.

Ne pozabite se obrniti na njo kadar kaj potrebujete.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave.

CHICAGO, ILL.

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in sbohe, vizitnice, časnike, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Člani smerna, najkrajše delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

267-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA